

WESTERBEEK
COLLEGE

PESTPROTOCOL

Den Haag, januari 2021

Dit pestprotocol is gemaakt voor het Pleysier College afdeling Westerbeek te 's-Gravenhage. Op het Westerbeek zitten leerlingen van 12 tot en met 19 jaar met een gedragsstoornis en/of psychiatrische problematiek. Elke leerling is anders en reageert anders op bepaalde situaties. Dit geldt ook voor pesten. Wat voor de ene leerling plagen is, kan door de andere leerling ervaren worden als pesten. Het is de taak van de medewerkers van de school om dit pestgedrag te voorkomen. Het doel van dit protocol is dat leerlingen zich op het Westerbeek College veilig voelen. Wanneer leerlingen zich veilig voelen, kunnen zij zich optimaal ontwikkelen. Door die veiligheid te bieden, kunnen de medewerkers het plezier in het naar school gaan vergroten. Om pesten te voorkomen hebben we als school de medewerking nodig van de leerlingen, ouders/verzorgers en de medewerkers van het Westerbeek College. Al deze partijen moeten pesten tevens erkennen als een probleem. Nog voordat het pesten een kans krijgt op het Westerbeek College, moet dit onderwerp besproken zijn door school. Door de leerlingen op de hoogte te stellen wat wel en niet kan en mag, neemt school een duidelijke stelling in. Zo kunnen leerlingen aangesproken worden door medewerkers van de school op hun gedragingen. Deze worden indien nodig besproken met de ouders/verzorgers. In elk geval van pesten wordt de mentor op de hoogte gesteld en zal hij/zij dit met de pester of gepeste leerling bespreken. Waar nodig zal de anti-pestcoördinator worden ingeschakeld en eventueel daarvoor verder bevoegd gezag.

Er moet verder rekening gehouden worden met de mogelijkheid dat het slachtoffer zich soms als slachtoffer ziet, maar de pester zich niet altijd herkent in een pester. In het speciaal onderwijs dient daarbij rekening gehouden te worden met de verschillende vormen stoornissen die er zijn. Sommige leerlingen kunnen niet of heel moeilijk naar zichzelf kijken of zullen bepaalde acties van anderen of zichzelf niet juist kunnen inschatten. Hierdoor is het altijd belangrijk voor de docenten bij signalen tijdig de mentor te waarschuwen. Zelfs bij navraag kan het slachtoffer van pesten zich door zijn of haar stoornis in sommige gevallen nog niet gepest voelen. Door tijdige inschakeling van een observant en tijdig ingrijpen kan een hoop leed voorkomen worden. Daarbij is het ook van belang dat niet alleen de gepeste leerling wordt geholpen en begeleid, maar ook de leerling die pest. Dit gaat in samenspraak met de mentor en ouders/verzorgers.

Voor verdere informatie en welke weg te volgen wordt later besproken in dit protocol.

Michel Adolfs, pedagoog en anti-pest coördinator

Jolanda Suijker, leraarondersteuner en anti-pest coördinator

Inhoudsopgave

1.	Wat is pesten?	3
1.1	Hoe wordt er gepest?	3
1.2	De gepeste leerling	4
1.2.1	Niet praten over pesten	4
1.2.2	Signalen dat de leerling gepest wordt	4
1.3	De pester	5
1.3.1	Pestgedrag	5
1.3.2	De meelopers en andere leerlingen	5
2.	Het aanpakken van pesten	6
3.	Pestprotocol	7
3.1	Uitgangspunten	7
3.2	Aanpak van pesten	7
3.2.1	De vijfsporenaanpak	7
3.2.2	Preventieve maatregelen	8
3.2.3	Stappenplan meldingen na pesten	9
3.3	Sanctieladder	10
4.	Digitaal pesten/ cyberpesten	12
4.1	Wat is Cyberpesten?	12
4.1.1	Hoe wordt er gepest?	12
4.2	Het stappenplan na een melding van cyberpesten	13
4.3	De politie	13
4.3.1	Melding of aangifte?	14
5.	Bijlage 1 Leidraad voor een gesprek met de gepeste leerling	15
6.	Bijlage 2 Leidraad voor een gesprek met een leerling die pest	16
7.	Bijlage 3 Pestcontract	17
8.	Bijlage 4 cyberpestcontract	18
9.	Bijlage 5 Tips voor leerlingen	19
10.	Bijlage 6 Links voor bruikbare adressen bij (cyber)pesten	20

1. Wat is pesten?

We spreken van pestgedrag als dezelfde leerling regelmatig en systematisch bedreigd en geïntimideerd wordt. Pesten is een vorm van geweld en daarmee grensoverschrijdend en zeer bedreigend. Over de redenen waarom mensen zich agressief gedragen, bestaan allerlei theorieën. Volgens de ene theorie is geweld een onontkoombaar verschijnsel, dat op zijn best op een acceptabele wijze kan worden gekanaliseerd, volgens een andere theorie komt geweld voort uit frustratie en kan dit worden voorkomen door ontevredenheid weg te nemen, de agressie opwekkende omgeving om te vormen en reflectie op het gedrag te stimuleren. Een klimaat waarin gepest wordt, tast iedereen aan. In een klas waar gepest wordt, kunnen alle leerlingen slachtoffer worden. Pestgedrag moet dan ook door iedereen serieus worden genomen.

Het lastige is dat veel pestgedrag zich in het verborgene afspeelt, zodat het moeilijk is om er grip op te krijgen. En zelfs als het pestgedrag wordt opgemerkt, weten leerkrachten en anderen niet altijd hoe ze ermee om kunnen gaan. Docenten en onderwijsondersteunend personeel hebben echter een taak (samen met de ouders en de leerlingen zelf) bij het tegengaan van pesten. Leerlingen moeten weten dat ze hulp kunnen krijgen van volwassenen in de school en hierom durven vragen. Volwassenen dienen oog te hebben voor de signalen van leerlingen. Ze dienen interesse te tonen en te luisteren naar wat de leerlingen te vertellen hebben. Voor mentoren betekent het dat ze groepsgesprekken houden, aandacht hebben voor de groeps sfeer en het functioneren van individuele leerlingen in de groep. Ze maken afspraken met de klas en zorgen ervoor dat deze afspraken nagekomen worden.

Er moet rekening gehouden worden met de mogelijkheid dat het slachtoffer zich soms als slachtoffer ziet, maar de pester zich niet altijd herkent in een pester. In het speciaal onderwijs dient rekening gehouden te worden met de verschillende vormen stoornissen die er zijn. Sommige leerlingen kunnen niet of heel moeilijk naar zichzelf kijken of zullen bepaalde acties van anderen of zichzelf niet juist kunnen inschatten. Hierdoor is het altijd belangrijk voor de docenten bij signalen tijdig de mentor te waarschuwen. Zelfs bij navraag kan het slachtoffer van pesten zich door zijn of haar stoornis in sommige gevallen nog niet gepest voelen. Door tijdige inschakeling van een observant en tijdig ingrijpen kan een hoop leed voorkomen worden.

1.1 Hoe wordt er gepest?

Met woorden:	vernederen, belachelijk maken, schelden, dreigen, met bijnamen aanspreken, gemene briefjes, mailtjes, via Whats app berichtjes sturen
Lichamelijk:	trekken aan kleding, duwen en sjorren, schoppen en slaan, krabben en aan haren trekken, wapens gebruiken
Achtervolgen:	opjagen en achterna lopen, in de val laten lopen, klem zetten of rijden, opsluiten
Uitsluiting:	doodzwijgen en negeren, uitsluiten van feestjes, bij groepsopdrachten
Stelen en vernielen:	afpakken van kledingstukken, schooltas, schoolspullen, kliederen op boeken, banden lek prikken, fiets beschadigen
Afpersing:	dwingen om geld of spullen af te geven, het afdwingen om iets voor de pestende leerling te doen.

Seksueel: seksueel getinte opmerkingen, 'uitkledende' blikken, ongewenste aanrakingen of ongewenst versturen van pornografische afbeeldingen, dit kan zowel gaan om verbaal als lichamelijk gedrag. Dit gedrag komt vaker voor bij jongens.

1.2 De gepeste leerling

Sommige leerlingen lopen meer kans gepest te worden dan anderen. Dat kan verschillende oorzaken hebben, zoals hun uiterlijk, gedrag, gevoelens en sociale uitingsvormen.

Leerlingen die gepest worden doen vaak andere dingen of hebben iets wat anders is dan de meeste van hun leeftijdgenoten: ze bespelen een ander instrument, doen een andere sport, zijn heel goed in bepaalde vakken of juist niet. Bovendien worden kinderen pas gepest in situaties, waarin pesters de kans krijgen om een slachtoffer te pakken te nemen, in onveilige situaties.

1.2.1 Niet praten over pesten

Een kind dat wordt gepest, praat er thuis niet altijd over. Redenen hiervoor kunnen zijn:

- Schaamte
- Angst dat de ouders met de school of met de pester gaan praten en dat het pesten dan nog erger wordt
- Het probleem lijkt onoplosbaar
- Het idee dat het niet mag klikken

1.2.2 Signalen dat de leerling gepest wordt

Mogelijke signalen van gepest worden (ook van belang voor ouders)

- Niet meer naar school willen
- Niet meer over school vertellen thuis
- Nooit meer andere kinderen mee naar huis nemen of bij anderen gevraagd worden
- Slechtere resultaten op school dan vroeger
- Regelmatig spullen kwijt zijn of met kapotte spullen thuiskomen
- Regelmatig hoofdpijn of buikpijn hebben
- Blauwe plekken hebben op ongewone plaatsen (bovenarmen, bovenbenen)
- Niet willen slapen, vaker wakker worden, bedplassen, nachtmerries hebben
- De verjaardag niet willen vieren
- Niet buiten willen spelen
- Niet alleen een boodschap durven doen
- Niet meer naar een bepaalde club of vereniging willen gaan
- Bepaalde kleren niet meer willen dragen
- Thuis prikkelbaar, boos of verdrietig zijn
- Zelf blessures scheppen om niet naar school te hoeven

1.3 De pester

Pesters zijn vaak de sterkeren in hun groep. Zij lijken populair door zich zo voor te doen, maar zijn dat uiteindelijk niet. Ze dwingen hun populariteit af door stoer en onkwetsbaar gedrag te vertonen. Van binnen zijn ze vaak onzeker en ze proberen zichzelf groter te maken door een ander kleiner te maken. Pesters behoeven dus ook de aandacht van de volwassenen en zal niet enkel moeten worden afgestraft voor zijn gedrag. De achterliggende redenen van het gedrag moet worden achterhaald. In bijlage 2 wordt uitleg gegeven over hoe je een gesprek met een pester aan kan gaan.

Pesters krijgen vaak andere kinderen mee, want wie meedoet, loopt zelf de minste kans om slachtoffer te worden. Doorgaans voelen pesters zich niet schuldig want het slachtoffer vraagt immers om gepest te worden.

1.3.1 Pestgedrag

Pestgedrag kan een aantal dieper liggende oorzaken hebben:

- Een problematische thuissituatie
- Een vaak gevoelde anonimiteit (ik besta niet); als een pester zich verloren voelt binnen een grote groep, kan hij zich belangrijker maken door een ander omlaag te drukken.
- Het moeten spelen van een niet-passende rol.
- Een voortdurende strijd om de macht in de klas
- Een niet-democratisch leefmilieu binnen de school; een docent is autoritair en laat op een onprettige wijze blijken dat hij de baas is. Dergelijke spanningen kunnen op een zondebok worden afgereageerd.
- Een gevoel van incompetentie op school (slechte cijfers of een laag niveau)
- Een zwak gevoel van autonomie (te weinig zelfstandigheid en verantwoordelijkheid)

1.3.2 De meelopers en andere leerlingen

Meelopers zijn leerlingen die incidenteel meedoen met het pesten. Meestal gebeurt dit uit angst dat wanneer zij niet met de pester mee doen, zij zelf het slachtoffer zullen worden van pestgedrag. Het kan ook zo zijn dat meelopers het stoere gedrag van de pester wel interessant vinden en ze denken in populariteit mee te liften met de pester. Ook kunnen leerlingen meelopen uit angst vrienden of vriendinnen te verliezen. Als laatste is er de groep leerlingen die zich afzijdig houden als er wordt gepest. Zij voelen zich wel vaak schuldig over het feit dat ze het niet opnemen voor het slachtoffer of hulp inschakelen van een volwassenen.

2. Het aanpakken van pesten

Pesten is onacceptabel en vraagt om een duidelijke en krachtige reactie vanuit de school. In de volgende hoofdstukken wordt het persprotocol omschreven, geschreven voor het Westerbeek College. In dit protocol worden handvatten geboden voor zowel de vakdocenten, mentoren, maar ook voor de leerlingen zelf. Ook wordt er aandacht geschonken aan cyberpesten en hoe hiermee dient te worden omgegaan.

3. Pestprotocol

Met het pestprotocol laat het Westerbeek College zien dat pestgedrag niet wordt geaccepteerd op school en zal worden aangepakt volgens vooraf bepaalde handelswijze, zoals omschreven in dit protocol. Ook naar ouders en leerlingen toe vormt dit protocol een uitleg hoe er met pestgedrag wordt omgegaan. Het handelen van de medewerkers dient aan te sluiten bij het protocol.

3.1 Uitgangspunten

Een dergelijk protocol kan alleen functioneren als aan bepaalde voorwaarden is voldaan:

1. Pesten moet als een probleem worden gezien door alle direct betrokken partijen; docenten, onderwijsondersteunend personeel, ouders en leerlingen.
2. De school is actief in het scheppen van een veilig, pedagogisch klimaat waarbinnen pesten als onacceptabel gedrag wordt ervaren.
3. Docenten en onderwijsondersteunend personeel moeten pesten kunnen signaleren en vervolgens duidelijk stelling nemen tegen het pesten.
4. De school dient te beschikken over een directe aanpak wanneer het pesten de kop opsteekt (het pestprotocol).
5. De school ontplooit preventieve (les)activiteiten. Deze zullen aan het begin van het schooljaar en onder andere tijdens de week tegen pesten worden ingezet.

3.2 Aanpak van pesten

3.2.1 De vijfsporenaanpak

De vijfsporenaanpak geeft de betrokken partijen weer rondom pesten en hun rol hierin.

De algemene verantwoordelijkheid van de school

- De school zorgt dat de directie, de mentoren en de docenten voldoende informatie hebben over het pesten in het algemeen en het aanpakken van pesten.
- De school werkt aan een goed beleid rond pesten, zodat de veiligheid van leerlingen binnen de school zo optimaal mogelijk is.

De mentor of anti-pestcoördinator biedt steun aan de jongere die gepest wordt

- Het probleem wordt serieus genomen.
- Er wordt uitgezocht wat er precies gebeurd.
- Er wordt overlegd over mogelijke oplossingen.
- Het aanbieden van hulp door de anti-pestcoördinator.

Het bieden van steun aan de pester door de mentor of anti-pestcoördinator

- Het confronteren van de jongere met zijn gedrag en de gevolgen hiervan voor de pester.
- De achterliggende oorzaken boven tafel proberen te krijgen.
- Wijzen op gebrek aan empathisch vermogen dat zichtbaar wordt in het gedrag.
- Het aanbieden van hulp door de anti-pestcoördinator.

Het betrekken van de middengroep bij het probleem

- De anti-pestcoördinator geeft samen met de mentor voorlichting over pesten.
- De mentor bespreekt met de klas het pesten en benoemt de rol van alle leerlingen hierin.
- Er wordt gesproken over mogelijke oplossingen en wat de klas kan bijdragen aan een verbetering van de situatie. De mentor evalueert dit naderhand met de klas.

Het bieden van steun aan de ouders door middel van (persoonlijk) contact

- Ouders die zich zorgen maken over pesten worden serieus genomen.
- De school werkt samen met de ouders om het pesten aan te pakken.
- De school geeft adviezen aan de ouders in het omgaan met hun gepeste of pestende kind.
- De school verwijst de ouders zo nodig naar deskundige hulpverleners.

De ouders van leerlingen die gepest worden, hebben er soms moeite mee, dat hun kind aan zichzelf zou moeten werken, om zo pesten te voorkomen. Hun kind wordt gepest en dat moet gewoon stoppen. Dat klopt, het pesten moet stoppen. Echter een gepest kind wil zich niet alleen veilig voelen op school; het wil ook geaccepteerd worden. Het verlangt ernaar om zich prettig en zelfverzekerd te voelen. Daar kan begeleiding of een training aan bijdragen. Naar deze specifieke begeleiding, of training zal worden gekeken door de gedragsdeskundigen van het Westerbeek College. Deze zal dit communiceren met de ouders die hierin een besluit nemen de begeleiding/ training te volgen of niet.

3.2.2 Preventieve maatregelen

Voorkomen is altijd beter dan genezen, oftewel: voordat pesten een kans krijgt, is het belangrijk dat het Westerbeek College actief bezig is met dit onderwerp. Het is effectief wanneer leerlingen direct op de hoogte gesteld worden van wat wel en niet mag binnen de school, zodra ze een leerling van het Westerbeek worden. Het onderwerp pesten moet een week lang actueel zijn bij de mentor en bespreekbaar gemaakt worden. De mentor kiest voor verschillende vormen van voorlichting. Hierin kan de leerling zowel actief als passief meedoen.

De mentor regelt zelf of krijgt via ondersteuning van de anti-pestcoördinator:

- Een video waarin op speelse wijze het pesten en de gevolgen er van duidelijk worden;
- Een groepsdiscussie aan de hand van stellingen;
- Een pest quiz;
- De mentor kan kiezen voor een contract met de leerlingen (zie bijlage 3 als voorbeeld, de mentor kan dit samen met de klas doen).

Het onderwerp pesten wordt actief besproken in de week van het pesten aan het begin van het schooljaar. Dit geldt voor de eerste twee leerjaren. Als een derde klas of hoger dit ook wil, kan de mentor de anti-pestcoördinator inschakelen voor informatie, materiaal of ondersteuning. Dit is tevens een mogelijkheid als het halverwege het schooljaar in welke klas dan ook nodig mocht zijn.

De wijkagent komt, samen met de anti-pestcoördinator, aan het begin van elk schooljaar een voorlichting geven aan de eerste klassen over pesten, ook met betrekking tot cyberpesten en de gevolgen daarvan.

Tevens bespreekt de mentor in zijn klas het pestprotocol. Ook wordt duidelijk gesteld dat pesten altijd gemeld moet worden en niet als klikken maar als hulp bieden of vragen wordt beschouwd.

Daarbij is het ook van groot belang dat bij de start van elk schooljaar de mentor samen met zijn/haar klas gaat kijken naar de groepsvorming. Welke leerlingen zitten in je klas? Hoe gaan deze leerlingen met elkaar om? Helpen zij elkaar wanneer dit nodig is? etc.

3.2.3 Stappenplan meldingen na pesten

A. De mentor

1. Wanneer het pesten plaatsvindt in klassenverband, praat de mentor eerst met de gepeste en later met de pester apart. Een leidraad voor deze gesprekken is te vinden in de bijlage 1 en 2. Vervolgens organiseert de mentor een gesprek tussen beide leerlingen en probeert tot goede afspraken te komen. De mentor bespreekt direct het vervolgtraject indien het pesten zich herhaalt. Hierbij kan worden gedacht aan het extra aandacht besteden aan het ondertekende pestcontract.
2. De mentor praat met de klas. Dit is belangrijk in verband met de het herstellen van de groepssfeer en om te benadrukken welke verantwoordelijkheid ieder groepslid heeft.
3. Indien het probleem zich herhaalt, meldt de mentor het gedrag aan de anti-pestcoördinator van de school..
4. Hij overhandigt de anti-pestcoördinator het dossier met daarin de gebeurtenissen en de afspraken die zijn gemaakt.

B. De anti-pestcoördinator

1. De anti-pestcoördinator neemt de rol van de mentor over, bij herhaling van het pestgedrag en wanneer het pesten, het klassenverband overstijgt. Hij heeft zo nodig een gesprek met de gepeste en de pester apart of organiseert direct een gesprek tussen beiden. In het contact met de pester is het doel drieledig, namelijk: (zie bijlage 2)
 - confronteren
 - mogelijke achterliggende problematiek op tafel krijgen
 - helderheid geven over het vervolgtraject bij herhaling van pesten
2. In het contact met de gepeste wordt gekeken of hij sociaal gedrag vertoont, waardoor hij een gemakkelijk doelwit vormt voor pesters.
3. Hij adviseert zo nodig, zowel aan de pester als de gepeste, hulp op vrijwillige basis door de anti-pestcoördinator.
4. Waar nodig kan de anti-pestcoördinator een inbreng hebben in de mentorlessen en het pestgedrag met de leerlingen bespreken.
5. Hij bespreekt het pestgedrag en de mogelijkheden tot hulp met de ouders.
6. Hij koppelt alle informatie weer terug naar de mentor.

Blijft de leerling pestgedrag vertonen en hebben de maatregelen van de mentor en de anti-pestcoördinator niet geholpen, dan wordt de directeur of adjunct-directeur ingeschakeld. Indien nodig kan er worden overgegaan op een schorsing/ time-out of verwijdering van de leerling. Deze maatregelen worden onder de stappen C, D en E besproken.

C. De unit coördinator (UC'er) of de (adjunct) directeur in samenspraak met de anti-pestcoördinator

1. De anti pest coördinator stelt alle betrokken ouders op de hoogte wanneer er sprake is van recidief gedrag, verzoekt hen om met hun kind te praten en stelt hen op de hoogte van het vervolgtraject.
2. De unit coördinator of (adjunct) directeur kan verdere stappen ondernemen tegen de pester. Gedacht kan worden aan een time-out, schorsing of verwijdering afhankelijk van de ernst en de duur van het pestgedrag (verdere informatie onder de stappen D en E).

D. Schorsing/ time-out

Er wordt overgegaan op schorsing/ time-out wanneer de genomen maatregelen geen effect hebben gehad op de leerling. Door middel van schorsing/ time-out wordt gehoopt de leerling in der mate bewust te maken van zijn gedrag, dat hij/zij het vertoonde gedrag in het vervolg aanpast en op school kan blijven. Duidelijk wordt gemaakt, dat wanneer de leerling zijn/haar gedrag niet

aanpast, de leerling verwijderd zal worden, omdat de veiligheid op school niet kan worden gewaarborgd.

E. Schoolverwijdering

Wanneer de leerling ondanks alle inspanningen van de betrokken partijen koppig blijft volharden in het ongewenste pestgedrag liggen er geen perspectieven meer tot verandering. De school kan en wil geen verantwoordelijkheid meer nemen voor de veiligheid van de overige leerlingen. Er rest de school niets anders dan schoolverwijdering.

De taak van alle medewerkers op school

In de “Wet veiligheid op school” staat vermeld dat **alle medewerkers** op school een signalerende rol hebben. Wanneer zij pesten waarnemen of redenen hebben om pesten te vermoeden, wordt er van hen verwacht dat zij hierop adequaat reageren en een melding doen om hulp en overleg in gang te zetten. Een melding kan worden gedaan in Magister, zodat iedereen op de hoogte is en het pestgedrag in de gaten kunnen houden. Maar dit kan ook door een mailbericht te sturen naar de anti-pest coördinator. Het adequaat reageren kan ook worden gedaan door o.a. het geven van een groene of gele kaart tijdens de les, afhankelijk van de situatie.

3.3 Sanctieladder

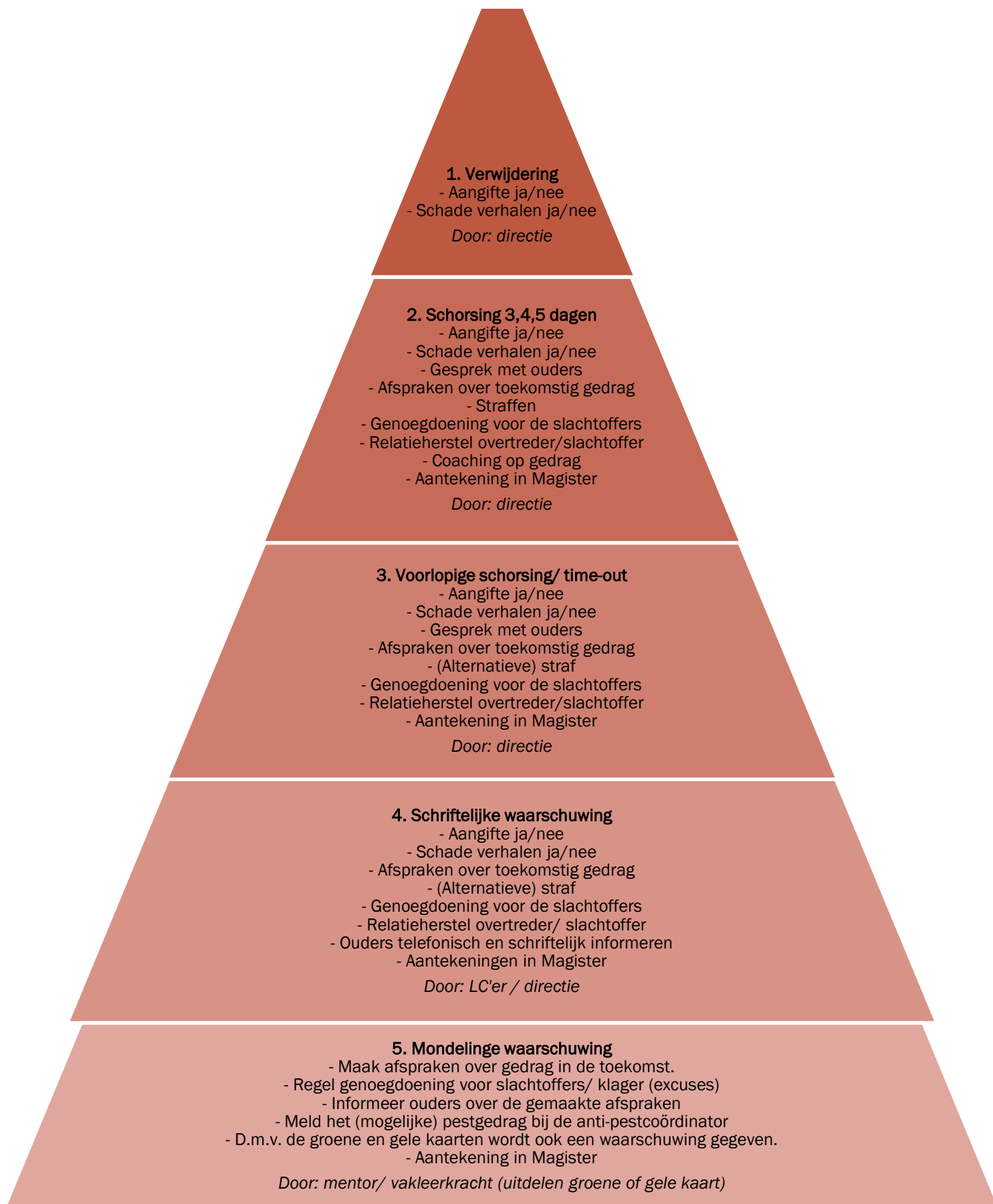
De sanctieladder zoals hieronder weergegeven geeft de volgorde van maatregelen aan die de school kan nemen. De maatregelen onder nummer 1 zijn hierbij het zwaarst, de maatregelen onder nummer 4 het lichtst.

De sanctieladder kan worden gekoppeld aan de hierboven besproken stappen A t/m E. Hierbij is stap A. het gesprek van de mentor met de leerlingen gelijk aan stap 5 van de sanctieladder. De sanctieladder vormt een aanvulling op de genoemde stappen.

De unit coördinator of (adjunct)directeur wordt altijd betrokken in de stappen 3 t/m 1 van de sanctieladder. Deze stappen betreffen maatregelen als een time-out, schorsing of verwijdering.

Wanneer er sprake is van pestgedrag wordt hier een notitie van gemaakt in Magister. Hierin worden de betrokkenen vermeld. Is er daadwerkelijk sprake van een incident, dan wordt de wijkagent ten alle tijden ingelicht.

N.B. De sanctieladder is te zien op de volgende pagina.

4. Digitaal pesten/ cyberpesten

Snel contact via het internet is wat voor velen een vanzelfsprekendheid is geworden, zonder nadrukkelijke controle van ouders, leerkrachten, vrienden etc. Het internet biedt veel mogelijkheden om te leren, de wereld te ontdekken en te ontdekken wie zij zelf zijn. De behoefte aan verbinding en ergens bij te horen is groot.

Ondanks deze positieve ontwikkeling, brengt het internet ook risico's met zich mee. Grenzen zijn niet altijd duidelijk en jongeren staan erom bekend grenzen ook graag te verleggen. Bovendien overzien zij niet altijd de gevolgen van wat zij op het internet doen. Zo geven ze zomaar informatie af aan een vreemde, maken ruzie of geven zich soms letterlijk bloot voor de webcam. Vaak staan zij er niet bij stil dat deze informatie/foto's blijven rondzwerven op het internet en zij deze er niet zelf meer af kunnen halen met alle gevolgen van dien.

Via het internet is er continue sprake van groepsdruk, doe je niet mee in de whatsapp groep, dan hoor je er niet meer bij, heb je geen Facebook, Instagram of Snapchat dan ben je niet stoer etc.

Voorlichting is dan ook geboden, belangrijk is in informatie te voorzien over wat je wel en niet deelt op het internet. Belangrijk is te onthouden dat je je op het internet hetzelfde dient te gedragen als bij fysiek contact met anderen. Zonder dat de jongeren het zelf weten, wordt de wet vaak overtreden. Wat volgens de wet in het dagelijkse leven niet mag, mag ook niet op het internet. Denk hierbij aan: beledigen, bedreiging, stalken, discriminatie, identiteitsmisbruik, hacken etc.

Een veilig en open schoolklimaat is van belang, dit maakt het gesprek over grenzen mogelijk en dus ook het gesprek over het overschrijden van die grenzen. Ga in gesprek met leerlingen over grenzen, zowel online, als offline. Op deze manier zorg je ervoor dat leerlingen ook zelf aan de bel trekken, wanneer zij vinden dat een medeleerling te ver gaat. Wanneer situaties uit de hand lopen, kan de wijkagent worden betrokken.

4.1 Wat is Cyberpesten?

Cyberpesten (of digitaal pesten) is het pesten of misbruiken via het internet en via mobiele telefoon. Cyberpesten kan nog veel harder zijn dan pesten in het gewone, dagelijkse leven. De reden daarvan is dat de daders gemakkelijk anoniem kunnen blijven en de reikwijdte van het internet veel groter is. Het is dan ook makkelijker om online te pesten, niemand weet immers dat jij het bent en het pesten kan dan na schooltijd verder gaan.

4.1.1 Hoe wordt er gepest?

- Pest-mail (schelden, beschuldigen, roddelen, beledigen)
- Stalking: het stelselmatig lastig vallen van iemand door het blijven sturen van haat-mail of het dreigen met geweld in chatrooms.
- Het tegenkomen van ongewenst materiaal zoals: porno en kinderporno, gewelddadig materiaal etc.
- Ongewenst contact met vreemden
- Webcam-seks: beelden die ontvangen worden kunnen opgeslagen worden en te zijner tijd misbruikt worden, je weet niet waar deze beelden terecht komen.
- Hacken: gegevens stelen of instellingen aanpassen. Ook het uit naam van een ander versturen van pest-mail.

4.2 Het stappenplan na een melding van cyberpesten

Taak van de mentor

1. Bewaar de berichten.

Probeer de berichten waarin het pestgedrag voorkomt te bewaren. Vertel leerlingen hoe ze dat kunnen doen. Denk aan gegevens als:

- Data en (exacte) tijdstippen
- E-mail en internetadressen
- Gebruikersnaam en nickname(s) van betrokkene(n)
- Prints van chatlogs en mailberichten
- Bewaarde sms en whatsapp berichten
- Schermafdrukken (via een screenshot of een foto)

2. Blokkeren van de afzender.

Leg de leerling zo nodig uit hoe hij/zij de pest-mail kan blokkeren.

3. Probeer de dader op te sporen.

Soms is de dader te achterhalen door uit te zoeken van welke computer op school het bericht is verzonden. Neem contact op met de ICT-coördinator of de systeembeheerder. Het is mogelijk om van het IP adres van de e-mail af te leiden van welke computer het bericht is verzonden. Belangrijk is dat dit onder leiding van de wijkagent gebeurt. De school kan immers niet zelf voor agent gaan spelen.

4. Neem contact op met de ouders van de gepeste leerling.

Geef de ouders voorlichting over welke maatregelen zij thuis kunnen nemen. Verwijs de ouders zo nodig door naar externe hulpverlening. Er zijn twee telefoonnummers die ouders kunnen bellen met vragen, namelijk:

- 0800-5010: de onderwijstelefoon
- 0900-11131113: de vertrouwensinspectie

5. Adviseer aangifte.

In het geval dat een leerling stelselmatig wordt belaagd is er sprake van stalking en dan kunnen de ouders aangifte doen. Ook wanneer het slachtoffer lichamelijk letsel of materiële schade is toegebracht, kan de politie worden ingeschakeld. Zo nodig kun je verwijzen naar Bureau Slachtofferhulp (www.slachtofferhulp.nl, tel: 0900-0101).

6. De anti-pestcoördinator

De mentor verwijst de pester en/of de gepeste door naar de anti-pestcoördinator wanneer verdere begeleiding nodig is.

4.3 De politie

Scholen zijn in de positie op vroegtijdig signalen op te kunnen vangen van zorgelijke situaties die zich op het internet afspelen. Soms is er een directe aanleiding om de politie in te schakelen, bijvoorbeeld wanneer er een naaktfoto rond circuleert onder de leerlingen, of wanneer een leerling op een andere manier online hard is aangepakt. Wanneer een ruzie escaleert, zullen leerlingen hier met elkaar over in gesprek gaan. Het is van belang de situatie helder te krijgen en een inschatting te maken van de impact, omvang en of er sprake is van een mogelijk strafbaar feit. Heeft de school een sterk vermoeden dat er een strafbaar feit is gepleegd is het aan te raden contact met de politie op te nemen, zoals ook hierboven al benoemd.

Echter hoeft het doel van dit contact niet per definitie een aangifte te zijn. De contactpersoon van de politie/ wijkagent kan meedenken over de te nemen stappen en bemiddelen tussen slachtoffer, dader en school. Ook kan deze het slachtoffer adviseren en begeleiden bij een formele aangifte als dit noodzakelijk wordt geacht of verwijzen naar Bureau Slachtofferhulp.

4.3.1 Melding of aangifte?

Iedereen kan een melding maken of aangifte doen, hiervoor hoeft je niet het slachtoffer te zijn. Je kan ook aangifte doen als je wilt voorkomen dat anderen een mogelijk slachtoffer worden. Met een aangifte wordt de politie verzocht een strafrechtelijk onderzoek te doen, dit mag alleen wanneer er een aangifte is. Er kan ook een melding worden gedaan, je stelt dan de politie alleen op de hoogte van de situatie, ook dit is van belang. De informatie wordt vastgelegd en kan van groot belang zijn wanneer meerdere meldingen leiden tot een aangifte en dus vervolgonderzoek.

5. Bijlage 1 Leidraad voor een gesprek met de gepeste leerling

Feiten

- Klopt het dat je gepest wordt? (h)erkenning van het probleem
- Door wie wordt je gepest? (doorvragen: zijn er nog meer?)
- Waar word je gepest? (doorvragen: zijn er nog meer plekken?)
- Hoe vaak wordt je gepest?
- Hoe lang speelt het pesten al?
- Weten je ouders of andere personen dat je gepest wordt?
- Wat heb je zelf tot nu toe aan het pesten proberen te doen?
- Zijn er jongeren die jou wel eens proberen te helpen?
- Wat wil je dat er nu gebeurt; wat wil je bereiken?

Aanpak

Bespreek samen met de leerling wat hij/zij kan doen tegen het pesten en bekijk waar de leerling aan wil werken om de situatie te verbeteren. Let daarbij op de volgende aspecten:

- Hoe communiceert de leerling met anderen?
- Welke lichaamstaal speelt een rol?
- Hoe gaat de leerling om met zijn gevoelens en hoe maakt hij deze kenbaar aan anderen?
- Heeft de leerling genoeg vaardigheden om weerbaarder gedrag te tonen naar de pester?

Gepeste jongeren lopen vaak rond met het gevoel dat er iets mis is met ze. “Je bent niet goed genoeg!” Daardoor hebben ze moeite om voor zichzelf op te komen. Ergens is er iets in zichzelf dat de pester gelijk geeft. Vaak zoeken zij ook een verklaring voor het pestgedrag bij zichzelf, het zal wel aan hen liggen. Besteed hier aandacht aan want *niemand kan een ander klein maken zonder diens toestemming*.

6. Bijlage 2 Leidraad voor een gesprek met een leerling die pest

Het doel van dit gesprek is drieledig:

- De leerling confronteren met zijn gedrag en de pijnlijke gevolgen hiervan.
- Het schetsen van de stappen die volgen wanneer het pestgedrag niet stopt.
- Begeleiding van de anti-pest coördinator voor de leerling die pest.

Confronteren

Confronteren en kritiek geven is niet hetzelfde. Confronteren is:

- *Probleemgericht* en richt zich op gedrag wat waar te nemen is. Zodra we
 - interpretaties gaan geven aan gedrag, wordt het persoonsgericht, bijvoorbeeld:
 - je hebt cola in de tas van Piet laten lopen. Dat doe je zeker omdat je graag
 - de lolligste bent! Zodra we gaan interpreteren reageren we een gevoel van
 - frustratie op die ander af en zijn we gestopt met confronteren en begonnen met
 - kritiseren.
- *Relatiegericht*. Je bent heel duidelijk op de inhoud, in wat je wilt en niet wilt
 - maar met behoud van de relatie, bijvoorbeeld. Ik vind dat je heel erg gemeen
 - doet tegen haar en ik wil dat je daarmee ophoudt. **Zeg nooit: Je bent heel**
 - **gemeen**. Je wilt duidelijk verder met de jongere. Kritiek op de persoon voelt
 - als een beschuldiging/afwijzing. Eigenlijk zeg je daarmee dat de pester een
 - waardeloos mens is.
- *Specifiek blijven*. Je benoemt de situatie waar het over gaat en vermijdt
 - woorden als altijd, vaak en meestal. Kritiek wordt vaak algemeen.
 - veranderingsgericht. Je stelt zaken vast en gaat vervolgens inventariseren hoe
 - het anders kan.

Het pestgedrag moet stoppen!

Wees duidelijk over de stappen die volgen, wanneer het pestgedrag niet stopt. De stappen D en E van het stappenplan, schorsing en indien nodig verwijdering. De veiligheid van de leerlingen staat voorop.

Begeleiding anti-pest coördinator

De leerlingen die pesten kunnen van de anti-pest coördinator ook individuele gesprekken krijgen, zodat zij geholpen kunnen worden.

Hiervoor zou de inzet van media empowerment: **Weten, voelen, willen en doen** gebruikt kunnen worden.

1. *Weten*. Het erkennen dat de leerling weet dat hij/zij pest.
2. *Voelen*. Door open vragen te stellen erachter komen wat de pester voelt.
3. *Willen*. Het stoppen met pesten, maar hoe doe je dat dan?
4. *Doen*. De bewustwording van het pesten en een doel hebben om hiermee te stoppen. Als de pester weer gaat pesten dan zal je hem/haar direct hiervan bewust van moeten maken.

7. Bijlage 3 Pestcontract

Contract “veilig in school”

Ik vind dat iedereen zich veilig moet voelen in school. Daarom houd ik (naam)..... mij aan de volgende afspraken:

- Ik accepteer de ander zoals hij of zij is
- Ik ben aardig voor anderen
- Ik behandel een ander, zoals ik zelf ook behandeld zou willen worden
- Ik blijf van anderen af
- Ik blijf van de spullen van een ander af
- Als ik iets wil lenen van iemand, dan vraag ik dit eerst
- Ik laat anderen uitpraten
- Als iemand niet aardig doet tegen mij vraag ik hem of haar duidelijk daarmee te stoppen
- Ik spreek op de manier zoals die van mij wordt verwacht, schelden of het gebruiken van grof taalgebruik doe ik niet
- Ik geef pesten geen kans, aan roddelen, uitlachen en/of bedreigen doe ik niet mee
- Merk ik dat er iemand wordt gepest of er via het internet onaardige dingen worden gezegd/ foto's van iemand worden geplaatst dan meld ik dit bij mijn mentor
- Als er een ruzie is tussen leerlingen haal ik hier een medewerker van het Westerbeek College bij

Houd ik mij niet aan de regels, dan ben ik mij ervan bewust dat ik de regels van de school overtreed en dit consequenties voor mij heeft. Er zal contact worden opgenomen met mijn ouders en een gesprek met mijn mentor, anti-pestcoördinator, de teamleider of de directeur is mogelijk.

Handtekening mentor:

Handtekening leerling:

Klas:

Datum:

8. Bijlage 4 Cyberpestcontract

Contract 'cyberpesten'

Pesten gebeurt lang niet alleen maar op school, maar gaat ook door na schooltijd via het internet (WhatsApp, Facebook etc.). Belangrijk is dat je weet wat je wel en niet op het internet moet doen. Daarom maken wij hier met elkaar een aantal afspraken over.

Ik vind dat iedere leerling op het Westerbeek College 'veilig' gebruik moet kunnen maken van het internet. Daarom houd ik (naam)..... mij aan de volgende afspraken.

- Ik behandel ook op het internet anderen zoals ik zelf behandeld zou willen worden;
- Ik gedraag mij op het internet hetzelfde zoals ik mij ook in het dagelijks leven gedraag
 - In het dagelijks leven kleeft ik mij ook niet zomaar uit;
 - In het dagelijks leven bedreig ik ook niemand;
 - In het dagelijks leven doe ik mij ook niet als een ander voor etc.;
- Ik geef op internet nooit persoonlijke informatie door, zoals: mijn achternaam, adres en telefoonnummer, rekeningnummer etc. Vraagt iemand mij om deze informatie, dan meld ik dit bij mijn mentor.
- Ik deel geen (naakt)foto's van mijzelf, mijn familie, vrienden of andere mensen die ik ken;
- Ik negeer (e-mail)berichten die onprettig of raar zijn, wanneer ik deze berichten krijg meld ik dit bij mijn mentor;
- Ik praat op het internet aardig tegen de ander, ik gebruik geen woorden die te maken hebben met grof taalgebruik, seks of geweld;
- Ik zal nooit afspreken met iemand die ik "online" op internet heb ontmoet.
- Merk ik dat er een ruzie gaande is op het internet tussen leerlingen, er onaardige dingen worden gezegd of (naakt) foto's rond worden gestuurd dan meld ik dit bij mijn mentor.

Houd ik mij niet aan de regels, dan ben ik mij ervan bewust dat ik de regels van de school overtreed en dit consequenties voor mij heeft. Er zal contact worden opgenomen met mijn ouders en een gesprek met mijn mentor, anti-pestcoördinator, de teamleider of de directeur is mogelijk.

N.B. Ouders zijn verantwoordelijk voor internet in de thuissituatie en zullen daar door school op worden aangesproken, wanneer school hinder ondervindt van het thuisgebruik.

Lees deze afspraken goed!

Pas na het ondertekenen van dit contract mag je gebruik maken van een computer op het Westerbeek College!

Handtekening mentor:

Handtekening leerling:

Klas:

Datum:

9. Bijlage 5 Tips voor leerlingen

Wat kun je doen om digitaal pesten en misbruik te voorkomen?

- Bedenk dat niet alles waar is, wat je op het internet tegenkomt.
- Gebruik een apart Gmail om jezelf te registreren op websites. Kies een e-mailadres dat niet je eigen voor- en achternaam volledig weergeeft.
- Gebruik altijd een bijnaam als chat.
- Zorg dat je wachtwoorden geheim blijven en niet makkelijk te raden zijn. Als anderen wel binnen zijn gekomen, neem dan contact op met de beheerder van de site.
- Als je een vervelend gevoel hebt over iets wat je hebt gezien of meegemaakt, vertrouw dan op je gevoel en vertel het aan iemand die je vertrouwt.
- Blijf zelf respectvol naar anderen, scheld niet terug.
- Ga weg uit de chatroom als er iets vervelends gebeurt.
- Verwijder onbekende mensen uit je contactlijst.
- Bel of mail niet zomaar met personen die je alleen van internet kent, spreek niet met ze af zonder dat je ouders dit weten.
- Verstuur zelf geen flauwe grappen, dreigmail of haatmail, hier doe je anderen pijn mee.
- Geef geen persoonlijke informatie aan mensen die je alleen van chatten kent. Let vooral op bij foto's van jezelf. Als je een foto op internet zet, kan deze gemakkelijk gekopieerd en op een andere website geplaatst worden. Zo kan hij jarenlang terug te vinden zijn. Foto's kunnen ook bewerkt worden. Let dus op wat voor foto's je op het internet plaatst.
- Wees zeer voorzichtig met het gebruik van je webcam. Jouw beelden kunnen worden opgeslagen en gebruikt worden om ze aan andere personen te laten zien of voor doeleinden gebruikt worden die jij niet wilt.

Wat kun je tegen cyberpesten en misbruik doen?

- Niet persoonlijk opvatten als het van mensen komt die je niet kent. De anonimiteit van internet maakt dat mensen makkelijker gaan schelden.
- Reageer niet op pestmails of andere digitale pesterijen. Verwijder de e-mail zo mogelijk zonder hem te openen. Als je niet reageert, gaan pesters vaak op zoek naar iemand anders om te pesten.
- Blokkeer de afzender. Als het gaat om smsjes/ appjes op je mobiele telefoon, dan heb je soms de mogelijkheid om nummers te blokkeren.
- Bewaar de bewijzen. Maak een print of sla ze op. Van het IP adres van de e-mail kan soms worden afgeleid, van welke computer de e-mail verzonden is. Een provider heeft vaak een helpdesk die klachten over nare mail aan kan nemen. Men heeft daar ook de technische mogelijkheden om na te gaan wie de mail heeft verstuurd. Bel de helpdesk op.
- Ga naar je mentor of de anti-pestcoördinator toe op school. Deze zal je verder helpen om het pestgedrag te stoppen.
- Bij stalken kun je aangifte doen bij de politie. Het is strafbaar. Op de website van slachtofferhulp kun je lezen of je wel of geen aangifte kan doen en wat er gebeurt als je wel aangifte hebt gedaan.
<https://www.slachtofferhulp.nl/gebeurtenissen/stalking/aangifte-doen/>
- Ook kan je naar de website: www.vraaghetdepolitie.nl gaan, hier kan je betrouwbare informatie halen over veiligheid. Kan je het antwoord niet vinden, dan kan er een chatsessie plaatsvinden met iemand van de politie.

10. Bijlage 6 Links voor bruikbare adressen bij cyberpesten

Pesten (algemeen)

- www.stoppestennu.nl

Voert al jaren een campagne om het pestprobleem op de kaart te zetten. Dit doen zij met behulp van met bekende Nederlanders uit de wereld van film, televisie, politiek en sport.

- www.pestweb.nl

Website van het APS met informatie, advies en tips over pesten voor kinderen, jongeren, ouders en leerkrachten.

- www.pestten.net

Voor en door slachtoffers. Opgericht door Bob van der Meer.

Cyberpesten / veilig internetgebruik / veilige school

www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/veilig-leren-en-werken-in-het-onderwijs/vraag-en-antwoord/aanpak-pesten-school

Op de website van de Rijksoverheid kun je informatie vinden hoe pesten op scholen aangepakt kan worden.

- www.stopdigitaalpesten.nl

Als je gepest wordt of wilt weten hoe je veilig social media gebruikt.

- www.digibewust.nl

Een informatieve site van het Ministerie van Economische zaken, over het veilig gebruik van internet.

- www.schoolenveiligheid.nl

Centrum School en Veiligheid van het APS verzamelt en verspreidt informatie en deskundigheid op het gebied van schoolveiligheid.

- www.kennisnet.nl

Handreikingen en links voor ouders, leraren, kinderen, scholieren, schoolmanagers en ICT-coördinatoren.